

CENTRUM PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Mierová 1, 934 01 Levice

Č. tel: 036/6312 903

e-mail: ppplevice@mail.t-com.sk

web: cpppalevice.sk

Problém šikanovania

Dieťa má právo na život v bezpečí, bez bolesti, ponižovania a strachu. Predchádzať násiliu a šikanovaniu je dôležité. Výsledky výskumov ukazujú, že niektoré obeť šikanovania majú jednu alebo viacej nasledujúcich charakteristík:

- znížené sebavedomie
- fyzickú odlišnosť (napr. okuliare, nadváha, telesný handicap a pod.)
- izolovanosť v skupine vrstovníkov
- sklon „provokovať“ šikanovanie

Problematike prevencie šikanovania v školách je určený Metodické usmernenie č. 7/2006 – R MŠ SR z 28. 3. 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v základných školách a školských zariadeniach, s účinnosťou od 1. apríla 2006. Toto Metodické usmernenie zdôrazňuje, aby školy aktívne realizovali opatrenia na predchádzanie šikanovania a aby v prípade výskytu boli odborne pripravené na riešenie problémových situácií. V súvislosti so šikanovaním v školách a školských zariadeniach sa mnohokrát stáva, že si vinníci i obeť neuvedomujú trestno-právne hľadisko svojho konania.

Hlavné znaky šikanovania:

Podľa autorov J. Parryho a G. Carringtona akákoľvek definícia šikanovania by mala obsahovať širšie súvislosti a zahrňovať jeho hlavné znaky, ktoré sú:

1. **Zjavný úmysel ublížiť druhému, či už fyzicky alebo psychicky.** Napr. bitie, krádeže peňazí a vecí, schovávanie a ničenie vecí alebo nadávky a vylúčenie zo spoločnosti druhých.
2. **Útočníkom môže byť jedno dieťa alebo skupina detí.**
3. **Incidenty sú opakované.** Jednorazové akcie sa väčšinou za šikanovanie nepovažujú.
4. **Nepomer síl medzi útočníkom a obeťou.** Táto prevaha môže byť skutočná alebo zdanlivá. V oblasti fyzickej sily alebo agresivity, v osobnej sile jedinca alebo v početnej prevahe skupiny.

Čo môže byť šikanovaním?

- Posmech, posmešné poznámky na adresu dieťaťa, pokorujúce prezývky, nadávky, ponižovanie, hrubé žarty na jeho účet. Rozhodujúcim kritériom je to, do akej miery je dané dieťa konkrétnou prezývkou zraniteľné.
- Kritika dieťaťa, výčitky na jeho adresu, prehlasované najmä nepriateľským až nenávisným, príp. pohrdavým tónom.
- Príkazy, ktoré dieťa dostáva od iných detí, povedané najmä panovačným tónom a skutočnosť, že sa im dieťa podriaďuje.
- Naháňanie, strkanie, štvchanie, rany, kopanie, ktoré nemusia byť silné, ale je nápadné, že ich obeť neopláca.
- Bitky, v ktorých je jeden z účastníkov zreteľne slabší a snaží sa uniknúť.

Prejavy správania dieťaťa/žiaka, ktoré môžu naznačovať, že je šikanovaný:

- bojí sa cesty do školy a zo školy, nechce ísť do školy
- prosí vás, aby ste ho odviezli do školy autom
- zmení svoju pravidelnú cestu do školy
- dieťa je cez prestávky často samé, ostatné deti o neho nejavia záujem.

CENTRUM PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Mierová 1, 934 01 Levice

Č. tel: 036/6312 903

e-mail: ppplevice@mail.t-com.sk

web: cpppaplevice.sk

- pri skupinových športoch je dieťa volené do družstva často posledné.
- cez prestávky vyhľadáva blízkosť učiteľov.
- ak má dieťa prehovoriť pred triedou, je neisté, ustrašené.
- pôsobí smutno až depresívne, máva blízko k plaču.
- zhoršuje sa jeho školský prospech, niekedy náhle
- prichádza domov so zničenými šatami alebo knižkami, príp. neprimerane hladné
- stáva sa sklúčeným, prestáva jesť
- pokúša sa ublížiť si
- zaspáva s plačom
- má nevysvetliteľné modriny, škrabance
- jeho veci sú poškodené alebo zničené.
- odmieta povedať, čo sa mu stalo
- používa k vysvetleniu horeuvedených skutočností nepravdepodobné výmysly

Ak sa niektoré z nich objavia u Vášho dieťaťa, porozprávajte sa s ním. Pokiaľ sa dozviete, že sa správa tak preto, že je šikanované v školskom prostredí, obráťte sa ihneď na triedneho učiteľa, riaditeľa školy a požiadajte ich o pomoc, aby ste spoločnými silami nežiaducu tendenciu k násiliu potlačili čo najskôr, v záujme ochrany svojho dieťaťa i prevencie šikanovania iných detí. Pomoc vám poskytneme aj Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, Levice.

Ako môžu rodičia pomôcť svojim deťom?

- byť príkladom dobrých vzťahov
- zvládať vlastnú agresiu
- dávať jasne najavo, že násilná agresia je neprijateľná
- okamžite zastaviť akúkoľvek známku neprijateľnej agresie
- identifikovať a pomenovať účinky agresie
- opísať pocity obeť agresie
- učiť starostlivým a empatickým vzťahom.

Deti, ktoré sú konštitučne predisponované k agresívnemu správaniu v dôsledku svojej genetickej, hormonálnej a temperamentnej konštitúcie si budú vyžadovať špeciálnu pozornosť, aby sa u nich zabránilo rastu agresie a šikanovaniu. Prístup k nim však nebude odlišný ako prístup k iným deťom. Neexistuje zázračné riešenie. V praxi si všetky tieto problémové deti vyžadujú „super rodičovskú starostlivosť“.

Je potrebné deti učiť obranným stratégiám:

- prekonávať provokáciu
- vedieť sa správať vhodne v nebezpečenstve
- dávať deťom/priležitosť vyjadriť svoje pocity
- naučiť ich napr. ako sa brániť v skupine

Použitá literatúra:

J. Parry, G. Carrington: Čelíme šikanovaniu. Metodický materiál Institutu pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 1995.

M. Kolář: Skrytý svět šikanování ve školách. Praha, Portál, 1997.

Spracovala: Mgr. Viera Matulová, CPPP a P Levice